

Dinde Ceza ve Şiddet

Sümeyye TEMUR*

Özet: Din; genel manada Tanrı düşüncesine dayalı toplumsal bir kurumdur. Şiddet; yetkisini kanundan almaksızın bir başkası üzerinde fiziksel ya da ruhsal yoldan tahrip etmek veya zarar vermek amacıyla icra edilen haksız güç uygulamasıdır. Ceza ise hukuka göre yasanın, topluma zarar verdiğini kabul ettiği eylemlere karşı öngördüğü yaptırımdır. Fıkha göre, insan fiil ve davranışlarının dünyada ve ahiretteki karşılığı anlamına gelmektedir. Dinin herhangi bir şekilde şiddeti meşru gösterdiğini söylemek doğru bir ifade olmayacaktır. Dinin temel işlevi şiddet üretmek değil şiddeti ortadan kaldırmaktır. Ancak uygulamadaki bazı çarpıklıklardan dolayı ya da cezayı verme yetkisine sahip olmayan kişilerin bu yetkiyi kendilerinde bulup uygulamaya çalışmalarından ötürü bu durum tam tersi bir şekilde algılanabilmektedir ve ceza temel işlevinden çıkıp fiziksel, psikolojik şiddetmiş gibi görünmektedir. Bu çalışmadaki amaç ise genel olarak din, şiddet ve ceza kavramlarının bir mukayesesi olup bunun sonucunda cezanın şiddeti doğurmadığı ve artmasına engel olduğu gerçeğine ulaşmaktır.

Anahtar kelimeler: şiddet, ceza, din.

Punishment and Violence in Religion

Abstract: Religion generally means a social foundation which is related the god. Violence is the behaviour involving physical force intended to hurt, damage without the authority of law. Some pain or penalty warranted by law, inflicted on a person, for the commission of a crime or misdemeanor, or for the omission of the performance of an act required by law, by the judgment and command of some lawful court.. According to canon law, human action and behavior's in the earth and hereafter correspond as punishment. It will not be a good definition to say that religion legitimate the violence. The fundamental function of the religion is not producing violence, it is eliminating the violence. Because of some irregularities on administration, or people who do not have any criminal authority yet they believe they have the authority and try to apply these situation can be understood as reverse, and the punishment seems as physical and psychological violence. This study's aim is comparing these concepts' such as religion, violence and punishment, and show the truth that punishment does not provide violence rather it obstacles the violence.

KeyWords: Violence, Punishmen, Religion

İnsanın varoluşundan bu yana şiddet her dönemde insanlığın sorunu olmuştur. İlahi dinlerin kutsal metinlerinin bildiriyle ilk Kabil ile başlamış olduğunu bildiğimiz şiddet, günümüze kadar her dönemde varlığını göstermiştir. Buradan yola çıkarak insanın olduğu

* Afyon Kocatepe Üniversitesi

her yerde doğasındaki benmerkezcilikten ötürü şiddetin de olduğu söylenebilir. Şiddetin olduğu her yerde de onu engellemek, önüne geçmek için bazı yaptırımlar söz konusudur. Ceza olgusu da burada karşımıza çıkar. Ceza; Arapça kökenli bir kelime olup terim anlamı yapılan kötü bir eylemin karşılığıdır. Hukuka göre “Suç işleyen kişilerin karşılaşacakları tepkidir, yani kanunun suç işleyen kimseye uygulanmasını öngördüğü müeyyidedir.”¹ Fıkha göre ise “insan fiil ve davranışlarının dünyada ve ahiretteki karşılığıdır.”² Cezanın amacı şiddeti meşru göstermek, şiddeti doğurmak değil, aksine artmasına engel olmaktır. Yer verdiğimiz üç tanımın ortak noktası, cezanın yapılan kötü davranışın, suçun karşılığı olduğudur. Yani suçu işleyen kişi sonucunda ne tür yaptırımlarla karşı karşıya kalacağını bilmektedir. Hırsızlık yapan kişi ceza kanununa göre para ya da hapis cezasına çarptırılacağını, İslam hukukuna göre had cezası ya da zararın temini yoluna gidileceğini bilir. Cezayı uygulayacak olan ise devlet otoritesidir. Otorite dışında uygulanırsa, bu durum şiddeti doğurabilir. Fakat otorite tarafından ve yargı kararı neticesinde uygulanıyorsa suçu işleyen kişi en ağır yaptırımlara uğrasa dahi zaten başına gelecekleri bilerek yapmış olduğu için bu durum şiddet olarak nitelendirilmez. Çünkü şiddet “Yetkisini kanundan almaksızın bir başkası üzerinde fiziksel ya da ruhsal yoldan tahribe neden olmak veya zarar vermek amacıyla icra edilen haksız güç uygulamasıdır.”³ Şiddetin cezadan farkı yetkisini kanundan almaması ve uygulayanın devlet otoritesi olmamasıdır. Ceza ve şiddet tanımlarından yola çıkarak dinler herhangi bir şekilde şiddeti meşru gösterir mi diye sordüğümüzde cevap kesinlikle hayır olacaktır. Ancak cezaların zaman zaman şiddeti ortaya çıkarmış olduğu da yadsınamaz bir gerçektir, şiddet olgusu her zaman vardır ancak bunun sebebi bizatihi din olamaz. İslam dini özelinde ele alacak olursak bu durumun sebeplerinden ilki ceza verme yetkisine sahip olmayan kişilerin, grupların – IŞİD, El-Kaide, Taliban gb. - bu yetkiyi kendilerinde bulup uygulamaya çalışmaları, kendi çıkarları uğruna yaptıkları şiddet içerikli eylemleri bir şekilde dine dayandırmalarıdır. İkinci sebep ise uygulamadaki çarpıklıklarıdır. Kur’an-ı Kerim olsun Kitab-ı Mukaddes olsun genel olarak dini kaynaklar insanlara uygulanması gereken kuralları açıklar. Fakat gerektiği gibi uygulanmadığında taşlar bu çarpıklığa sebep olan kimselerden, gruplardan çok mensup oldukları dinlere gelmektedir. O din şiddeti meşru

¹ <http://www.sozluk.adalet.gov.tr/ceza>

² TDV İslam Ansiklopedisi, “Ceza” maddesi, 1993, c.7, s.469

³ TOPAL, Şevket, İslam Ceza Hukukunda Suçluya Uygulanan Had, Kısas, Tazir vb Müeyyideler Şiddet Olarak Algılanabilir mi? , Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi , Din ve Şiddet Sempozyumunda Sunulan Bildiri.

gösteriyormuş gibi algılanmaktadır. Örnek olarak 1986’da İran’ın bir köyünde Soraya adlı bir genç kadının yalanlarla, iftiralarla, yalancı tanıklarla zina yaptığının tüm köye yayılması üzerine taşlanarak öldürülmesine karar verilir. Ve köyün kadısının "Bunu benden İslamiyet istiyor" çünkü şeriat hükümlerine göre; koca karısını zinayla itham ederse kadın masumiyetini ispat etmek zorundadır diyerek kadının recminin gerçekleştirilmesini istiyor. Kadı da dahil herkes yalancı şahit olduğundan ve ispatlamamın mümkün olmamasından dolayı olay gerçekleşiyor.⁴Evet İslam’da recm cezası vardır fakat buradaki durum uygulamadaki yanlışlığı gözler önüne seriyor ve ceza niteliğinden çıkarak Soraya’nın ailesi için psikolojik, kendisi için fiziksel şiddete sebep oluyor. Buradaki durum da tam olarak uygulamalardaki çarpıklığı anlatır niteliktedir. Zira İslam ve Kur’an haksız yere cana kıymaya, insanlara zarar vermeye ve adaletsizliğe her zaman karşı çıkmıştır. Kur’an-ı Kerim’de “ Haksız yere bir kimseyi öldüren, bütün insanlığı öldürüştür. “⁵ Kitab-ı Mukaddes’te “Öldürmeyeceksin! “ Hint dinlerinde, yaşamın kutsallığı ve cana kıymama, Budistlerde ıstıraptan kurtulma yollarında iyi niyet, doğru hareket önemli dinsel emirlerdir. Oysa bu emirlere rağmen İslami kesimde IŞID, El Kaide, Taliban vb. grupların canlı bomba, infaz gibi eylemlerde bulunuyor olmaları. Hristiyan âleminde 1978’de Kaliforniya’da etkinlik gösteren halkın tapınağı isimli tarikatın mensuplarının siyanür içerek topluca intihar ettiği 250’si çocuk 900 üzerinde insan hayatını kaybettiği Jonestown katliamı vb. toplu katliamlar, okul baskınlarının bulunması. İsrail’in Filistin’e yıllardır uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddet. Ahimsa ilkelerine rağmen Budizm dinine mensup kişilerin kendilerine muhalif olarak gördükleri kişilere yönelik şiddete başvurmaktan kaçınmamları ve Myanmar’da Müslümanlara karşı uyguladıkları şiddet. “Amerika Muhafazakârlar Birliğinin ABD çapında organize ettiği, Muhafazakar Politika Konferanslarında Vingnuts’da konuşan James Lafferty Amerika’nın güney eyaletlerinde camilere yapılan saldırılardan iftihar ettiklerini söylemiştir.”⁶ BBC’nin haberine göre, 10 Nisan 2010 tarihinde, İngiltere’nin Nottingham şehrinde, trende yolculuk yapan Abida Malik ve kocası Asif Ahmed bir grubun saldırısına uğradı. Kadının kocasını hırpalayan grup, bir vatandaş olarak teröriste yapılması gerekeni yaptıklarını söylediler⁷ Normalde Hristiyanlıkta sağ yanağına vurana sol yanağını da çevir düsturu varken trende yolculuk yapan masum insanlara yapılan saldırı, camilere yapılan saldırılarla iftihar edilmesi ve

⁴ https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/sirin_sever/2010/05/03/gercek_ve_carpici_bir_recm_oykusu

⁵ Kur’an-ı Kerim ,Maide ,5/32

⁶ YÜCEL,Salih,İslamofobya ,s107

⁷ A.g.e , s120

diğer örneklerde yer alan durumlar dinlerin emirleri, temel ilkeleriyle çatışmasına rağmen nasıl olur da bu eylemler dine dayandırılır. Yine “ Tarihteki en büyük Yahudi göçü; İspanya’da Kral Ferdinand ve Kraliçe İsabella’nın ortak kararı ile 1942 yılında Yahudilere karşı başlatılan soykırım kararı olarak nitelendirilen uygulamasından sonra olmuştur. İspanya Katolik Yönetiminin -..ya Katolik olursunuz ya ülkeyi terk edersiniz veya kızlarınızı diri bırakır erkeklerinizi öldürürüz-⁸ şeklindeki ifadelerin ne Hristiyanlıktaki “Düşmanlarınızı sevin , size zulmedenler için dua edin.”⁹. Bu eylemlerin hangisinde dinin referans olarak alınabileceğini söyleyebiliriz? Yaşamın kutsallığını, insanı önemseyen dini kaynaklar baz alınacak olursa özünde hiçbir dinin bunları meşru göstermediği anlaşılır. Bu tür eylemlerde din istismar edilerek şiddet aracı olarak kullanılmaktadır. Dinler özünde barışı, huzuru, rahmeti tavsiye eder, ortaya çıktıkları durumlara bakıldığında, dönemin şartları da bunu destekler niteliktedir. İslam’ın cahiliye döneminde, kadınların mal gibi kullanıldığı, ahlak dışı olayların ileri derecede olduğu bir dönemde ortaya çıkması, Hz. İsa’nın dünyanın her tarafı cehalet, küfür ve şirk içinde kalmışken dünyaya gelmesi... Budizm’in kast sistemine karşı çıkararak adaletsizliğin olduğu bir dönemde ortaya çıkması dinin amacının huzuru, eşitliği, adaleti ve barışı temin etmek olduğunun göstergesidir. Dolayısıyla ne dinin ne de dini kaynakların öngördüğü cezaların şiddeti meşru gösterdiği, şiddete dayanak olduğu söylenemez, dini kaynaklar şiddeti beslemez.

Dini şiddet olaylarının aslında birer gölge oyunu olduğunu, perdenin arkasında olayların görünürdeki öznelerini yönlendiren güçlerin olduğu bir gerçektir. Bu olayların arkasında sosyal , siyasal , ekonomik ve tarihsel nedenler yatmaktadır. Filistin olaylarının sebebi siyasi, Amerika’daki olayların sebebi ekonomik, yakın geçmişte Irak’a bakılacak olursa demokrasi getirme amacıyla şiddet olaylarının baş gösterdiği görülmektedir. Kısacası hegemonyal güçler yalnızca kendi çıkarları ve menfaatlerini esas alarak bu doğrultuda şiddeti meşru bir eylem olarak göstermek için farklı nedenlerin arkasına sığınır. Din de bunlardan biridir ve bu güçler amaçlarını gerçekleştirmek için yapılan eylemleri dini kaynaklara dayandırılarak, dindar görünümün arkasına sığınarak gerçekleştirilmektedirler. Söz konusu ettiğimiz dinlerin tamamının, az ya da çok şiddet olaylarıyla irtibatlandırılması teşebbüslerini gözlemlemek mümkündür. Fakat İslam dini diğer dinlere oranla her zaman daha fazla gündemde olmuş yapılan tartışmalar İslam ve Müslümanlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun sebebi İslam’daki cezaların daha caydırıcı

⁸ KÜÇÜK Abdurrahman , TÜMER Günay ,KÜÇÜK Mehmet Alparslan ,Dinler Tarihi s249

⁹ Müjde ,Matta , s.11

nitelikte olmasının yanı sıra cezaların devlet otoritesi tarafından uygulanmaması durumunda İslam’ın el kesme, kafa kesme, gerici dini olarak algılanmasıdır. Yani temel problem, İslam’ı yanlış yaşayan Müslüman kimlikli kişilerin yaptıklarının tüm İslam âlemine mal edilmesidir. Özellikle cihat gibi Müslümanlarca kutsal bir kavramın batı gözünde isyan etme kaos yaratma, dövme, yıkıp kırmak olarak algılanmasının sebebi de yine yanlış uygulamalardan kaynaklanmaktadır. Cihad batıda ileri derecede hakaret olarak kullanılmakta, hırsızlardan, katillerden daha aşağı derecede algılanmaktadır. Hatta bu kavram dizi ve filmlerde bile bu anlamlarda kullanılmakta, şiddete meyilli insanlar cihatçı olarak nitelendirilmektedir. Terör ve şiddet kavramları İslam ve Müslümanlarla özdeş anılır olmuştur. Bugün Batıda Müslüman denilince hemen 11 Eylül 2001 saldırıları hatırlatılmakta; Müslümanlara potansiyel terörist ve katil gözüyle bakılmaktadır. Son dönem hadiseleri ile bu bakış açısı ve algı operasyonları çok daha artarak devam etmiştir. Batı toplumlarının zihin dünyasında Müslümanlar, batının özgürlüğünü yok etmeye çalışan fanatik ruhlu kimselerdir.”¹⁰ Bunu 11 Eylül saldırıları ardından atılan başlıklarda da açık bir şekilde görmek mümkün. Bu başlıkların bir kısmı “ Bu bir radikal İslam saldırısı, bu bir dinsel savaş, Müslümanların öfkesi, 101 cihad” şeklindedir. İslam’ın bu şekilde algılanmasının en önemli sebeplerinden biri de şüphesiz yanlış medyadır. Bir diğer sebebi ise Müslümanların yanlış medyaya karşı kendilerini yeteri kadar iyi savunacak güce sahip olmamaları, kendi sistemini kendi gücünü oluşturamamış olmalarıdır. Medya neyi düşünmemiz neye maruz kalmamız gerektiği konusundaki gücünü kullanarak gündemden düşürülmeyen bir şiddet dini furyasıyla İslam’ı birçok kişinin zihninde tepki gösterilecek din haline getirmiştir. Fakat “ İslam her zaman zulme karşı durur ve kime yapılırsa yapılsın haksız uygulama İslam’a göre günahtır.”¹¹ Aksinin düşünülmesi Müslümanlara yapılan haksızlık olacaktır.

Kaynakça

İbrahim KÜÇÜK, G. T. (2017). *Dinler Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınevi.

Kur'an-ı Kerim.

Müjde İncil.

TDV İslam Ansiklopedisi.

¹⁰ TOPAL, Şevket (2015), İslam Ceza Hukukunda Suçluya Uygulanan Had, Kısas, Tazir vb. Müeyyideler Şiddet Olarak Algılanabilir mi ?, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Din ve Şiddet Sempozyumunda Sunulan Bildiri.

¹¹ TOPAL, Şevket (2015), İslam Ceza Hukukunda Suçluya Uygulanan Had, Kısas, Tazir vb. Müeyyideler Şiddet Olarak Algılanabilir mi?, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Din ve Şiddet Sempozyumunda Sunulan Bildiri.

KURTUBA AKADEMİ SOSYAL BİLİMLER V. ULUSAL ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU
“BİR İNSANLIK SORUNU OLARAK ŞİDDET”

- TOPAL, Ş. (2015). İslam Ceza Hukukunda Suçluya Uygulanan Had, Kısas , Tazir vb Müeyyideler. *DİN VE ŞİDDET SEMPOZYUMU*, (s. 582-599). Rize.
- YÜCEL, S. (2012). *İslamofobyası*. Aralık: Paradoks Yayınları.